

РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА ЯК СУБ'ЄКТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Т.І.КРАВЕЦЬ

Україна, м.Запоріжжя, Запорізький обласний ліцей з посиленою військово-фізичною підготовкою «Захисник»

Вибір теми та її актуальність зумовлені тим, що система середньої освіти на сучасному етапі переживає складні зміни, так як на неї впливають економічні, соціальні, технологічні фактори. Для сучасної школи потрібні висококваліфіковані педагоги, які постійно шукають найефективніші шляхи і засоби навчання, виховання й формування громадян, здатні сприяти духовному відродженню України. Нині школі потрібен високодосвідчений, компетентний професіонал, котрий володіє глибокими педагогічними знаннями, надбаннями національної та світової культури, здатний до роботи в нових умовах.

Перед українською національною школою стоять надзвичайно важливі завдання: підготувати до життя людину, здатну визначити свою роль у громадському житті, а також задовольнити особисті професійні інтереси. Виконавцем цих завдань є сучасний педагог. Він має усвідомлювати свою соціальну відповідальність, бути об'єктом особистісного і професійного зростання, вміти досягти нових педагогічних рівнів, бути провідником ідей державотворення, носієм культури та загальнолюдських цінностей.

Професійна педагогічна діяльність потребує спеціальної освіти і здійснюється у спеціальних навчально-виховних та освітніх закладах. Фахівець діє свідомо, спираючись на систему принципів, правил, прийомів. Складниками професіоналізму в будь-якій професії є компетентність та озброєність системою вмінь. У педагогічній діяльності для професіонала замало лише цих двох компонентів. Потрібні певні особистісні якості, адже сам педагог є інструментом впливу на учня. Цей інструмент — його душа — має бути чутливим до іншої людини, гуманним у своїх помислах.

Хто такий учитель? У Педагогічній енциклопедії засвідчено: «Спеціаліст, що веде навчальну і виховну роботу з учнями у загальноосвітніх школах різних типів». Але слово «учитель» вживається і в широкому розумінні — авторитетна мудра людина, яка має великий вплив на людей. Вчителями називали творців наукового вчення (Арістотель, Сократ), релігійного (Христос, Будда, Аллах), проповідників цих учень, мислителів, філософів, які вказують людям шлях до життя, людей, що створили свої школи в науці, мистецтві, тобто тих, чий авторитет є загальноновизнаним,

хто має своїх послідовників — учнів. Добре, коли професія і визнання поєднуються в одній людині — скромному і чесному трудареві, покликаному навчати й виховувати дітей у школі. Поряд зі словом *учитель* ми вживаємо і слово *педагог* як поняття загальніше. Педагог — це фахівець, який займається навчально-виховною роботою в школі чи дитячому садку, школі-інтернаті чи виправній колонії, працівник позашкільного закладу, керівник народної освіти, викладач вищого навчального закладу.

Професійна педагогічна діяльність викладача може розглядатися як цілісна динамічна система. Н.В. Кузьміна виділяє такі структурні складники і функціональні компоненти педагогічної діяльності як суб'єкт педагогічного впливу, об'єкт педагогічного впливу, предмет їх спільної діяльності, цілі навчання, засоби педагогічної комунікації. Всі ці компоненти знаходяться у прямій та зворотній взаємозалежності. Успішність реалізації основних завдань педагогіки в значній мірі базується на рівні розвитку особистісних, професійних здібностей педагога, його професійної компетентності, оскільки, як вказують В.А. Сластьонін, І.Ф. Ісаєв, О.І. Міщенко, Є.Н. Шиянов, для того, щоб управляти розвитком особистості, необхідно бути компетентним. Бути компетентним – значить уміти мобілізувати у даній ситуації набуті знання і досвід. Компетентність не може бути ізольована від конкретних умов її реалізації. Вона органічно пов'язує одночасну мобілізацію знань, умінь і способів поведінки, спрямованих на умови конкретної діяльності.

Компетентність визначається як властивість особистості і підрозділяється на декілька видів (Н.В.Кузьміна), на яких базується зрілість людини в професійній діяльності (А.К.Маркова):

- соціально-психологічну компетентність, яка визначається як властивість індивіда ефективно взаємодіяти з людьми, які її оточують в системі між особистісних відносин;
- комунікативна компетентність-конгломерат знань, вербальних і невербальних вмінь та навиків спілкування;
- професійно-педагогічна компетентність, як здатність до продуктивного спілкування в умовах, які визначені педагогічною системою.

В цілому професійна компетентність педагога представлена як складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних вмінь і значимих особистісних властивостей, які обумовлюють готовність до актуального виконання педагогічної діяльності. За думкою Н.В. Кузьміної, поняття майстерності відноситься до сукупності вмінь, які роблять процес діяльності

своєрідним, індивідуальним. Вищим проявом педагогічної майстерності є педагогічне мистецтво, педагогічна творчість. За визначенням І.А.Зязюна, педагогічна майстерність – це комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога. Її складовими є гуманістичне спрямування, теоретичні знання, педагогічні здібності, педагогічна техніка. Представники гуманістичної педагогіки та психології (А.Маслоу, К.Роджерс та ін.) розглядали самоактуалізацію як базову основу і головну умову професійної діяльності. Професійна зрілість педагога виражається в єдності індивідуально-особистісного, процесуально-технологічного і самоактуалізаційного компонентів. Отже, професійна компетентність, педагогічна майстерність та професійна зрілість визначаються активністю самого педагога як суб'єкта діяльності в процесі підготовки і в результаті реалізації соціально-педагогічних вимог до його праці.

Важливою тенденцією розвитку сучасного методологічного знання науки про освіту є те, що методологія дедалі активніше проникає зі сфери наукових досліджень у галузі практики. Методологія педагогічної науки стає практично орієнтованою. А поєднання наукових інструментів з практикою управління розвитком педагогічних систем дає змогу раціоналізувати інноваційну діяльність у галузі освіти та самої науки як відображення такої діяльності.

Зібрані фактичні дані, сформульовані теоретичні положення й висновки збагачують джерельну базу історії педагогіки з питань розвитку педагогічної майстерності вчителя, сприяють збереженню цінного регіонального досвіду вдосконалення навчально-виховного процесу, дають нові відомості для розуміння й аналізу проблеми педагогічної майстерності як складової професійної підготовки вчителя. Відтак основним у розвитку професійної компетентності педагога як суб'єкта інноваційної освітньої діяльності є реалізація таких цілей:

- ✓ гармонізація освітніх систем і концепцій, спрямована на утвердження особистісно орієнтованої освіти;
- ✓ забезпечення умов для розгортання інноваційних процесів у межах концепції «життєвого циклу»;
- ✓ проектно-програмне регулювання інноваційного розвитку освіти.

Література:

1. Використання інформаційних технологій на уроках фізики. //Бібліотека журналу Фізика в школах України. – Основа, 2007. - 200с.
2. Гашенко І.О. Сучасні інноваційні технології: теорія та практика навчання (науково-методичні рекомендації). - Запоріжжя - 2007. -24 с.

3. Зязюн І.А., Сагач В.Н. Краса педагогічної дії. – К.: 1997. - 302 с.
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / За ред. О.Г.Мороза. - К.: НПУ ім. М.Драгоманова, 2001.
5. Стефановская Т.А. Педагогика: наука и искусство. Курс лекций: Уч. пособие для вузов. – М.: Совершенство, 1998. –362 с.
6. Рыданова И.И. Основы педагогики общения. – Минск, Беларуская навука, 1998. – 319с.
7. Гончаренко С.У. Український тлумачний словник. – К.: - “Либідь”, 1987. – 388с.